

формацію, зробити заняття насиченим і цікавим, не втрачаючи часу в online. Цей етап більшою мірою переноситься в асинхронне навчання. Виклад інформації не обов'язково має відбуватися в режимі реального часу й синхронної взаємодії зі студентами. Інформація цілком може бути самостійно опрацьована, а присутність викладача важливіша на інших етапах. Але також необхідно враховувати, з яким курсом працює викладач: якщо це другий чи третій курс, то необхідна аргументована мотивація. Можна створити умови, в яких мотивація підтримується чи ні. Але всі ми різні: комусь потрібні підтримка й похвала, комусь – відчуття досягнення мети, комусь – максимальна автономність, ще комусь – оцінки. Не всі студенти досить мотивовані, щоб виконувати завдання, бажати брати участь у дискусії в онлайн-форматі. «Навчання без бажання псує розум, і він нічого не затримує в собі», – вважав Леонардо да Вінчі. Ефективна, сумлінна робота викладача, правильно побудоване заняття із залученням до навчального процесу всіх студентів групи, якість подачі матеріалу, форми, методи проведення занять, ставлення викладача до студентів – усе це є головними мотивуючими чинниками, які впливають на ступінь зацікавленості студентів у бажанні засвоєння знань із дисциплін, у нашому випадку – пропедевтики дитячої терапевтичної стоматології і профілактики стоматологічних захворювань.

Важливим у дистанційній формі навчання для студентів є наявність джерел інформації при опануванні конкретної теми з дисципліни. З метою оптимізації навчального процесу на кафедрі розроблено сторінку електронної інформації для студентів. На ній є окремий розділ «Матеріали для дистанційного навчання», де завантажено трьома мовами (українською, російською для російськомовних студентів-іноземців, англійською для англомовних студентів) тематичні плани, методичні розробки, схеми написання історії хвороби, мультимедійні презентації лекцій; створено для студентів бібліотеку з літературою для самостійної підготовки до занять із дисциплін, які вивчаються на кафедрі, для розширення світогляду з можливістю поглиблювати знання; питання до підсумкового модульного контролю відповідно до курсу навчання.

Велике значення в безперервній системі підготовки фахівців має методична робота на кафедрі. Кожен викладач творчо підходить до підготовки методичних рекомендацій, переглядає й доповнює їх новітніми методиками й інформацією, посилаючись на сучасні вимоги до начального процесу задля якісної підготовки майбутніх лікарів. Для кожного курсу з усіх дисциплін відповідно до тематичного плану розроблено тестові завдання й тестові задачі різних рівнів складності, які застосовуються в процесі синхронного й асинхронного типів дистанційного навчання для визначення початкового й проміжного рівня знань студентів та при моделюванні клінічної ситуації без присутності стоматологічного пацієнта.

Отже, незважаючи на ситуацію, яка склалася, освітній процес на кафедрі дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань проводиться у формі дистанційного навчання успішно, якісно й цікаво, із застосуванням сучасних методів і засобів.

Список використаної літератури

1. Застосування сучасних форм і методів навчання у викладанні дитячої терапевтичної стоматології / С.Ч. Новікова, О.В. Хміль, Н.В. Янко [та ін.] // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: навчально-наукова конференція з міжнародною участю: матеріали конф. – Полтава, 2020. – С.154 -155.
2. Каськова Л.Ф. Навчальна мотивація студентів в формуванні професійної компетентності з дитячої стоматології / Л.Ф. Каськова, С.Ч. Новікова, Н.М. Анопрієва // Вісник проблем біології і медицини. – 2018. – Вип. 1, т. 1 (142). – С. 231-234.
3. Контроль якості підготовки лікарів-стоматологів на кафедрі дитячої терапевтичної стоматології / Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, С.Ч. Новікова [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: наук.-практ. конф. з міжнар. участю: матеріали конф. – Полтава, 2018. – С.115 - 116.
4. Скрипник Л.М. Дистанційна медична освіта: сучасні реалії та проблеми /Л.М. Скрипник //Архів клінічної медицини – 2012.– №2 (18). – С.116 -118.
5. Удосконалення якості підготовки лікарів-стоматологів на кафедрі дитячої терапевтичної стоматології / Л.І. Амосова, С.Ч. Новікова, О.Е. Бережна [та ін.] // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: наук.-практ. конф. з міжнар. участю: матеріали конф. – Полтава, 2016. – С.7 - 9.
6. Эффективные методы преподавания в медицинском вузе: методические рекомендации. – Изд. 1 / А.О. Абдрахманова, М.А. Калиева, А.А. Сыздыкова и др. – Астана, 2015. – 55 с.

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

Каськова Л.Ф., Хміль О.В., Хміль Д.О., Новікова С.Ч.

Українська медична стоматологічна академія

Позитивна мотивація до навчання сприяє успішному засвоєнню фахових знань і опануванню практичних навичок, компенсуючи навіть посередні здібності студента.

Ключові слова: медична освіта, навчальна діяльність, сучасні методи навчання, мотивація, навчально-пізнавальна діяльність студентів.

Positive motivation to study contributes to the successful acquisition of professional knowledge and practical skills, even compensating for the mediocre abilities of the student.

Key words: medical education, educational activity, modern teaching methods, motivation, educational and cognitive activity of students.

Освіта в сучасному житті людини займає одне з чільних місць. Вона також відіграє важливу роль у соціальному й економічному розвитку країни. Важливою складовою вітчизняної освітньої системи є вища медична освіта, яка спрямована на якісне відтворення кадрового потенціалу в галузі охорони здоров'я України, а також на

зміцнення і збереження фізичного й психічного здоров'я нації [2; 9].

Теперішній активний розвиток суспільства спричинив якісну переоцінку пріоритетних завдань у сфері медичної освіти. У сучасному суспільному житті України відбувається формування нової системи цінностей, понять і пріоритетів. У зв'язку з трансформаціями, що відбуваються в системі практичної охорони здоров'я, неможливо відокремити проблеми й перспективи розвитку вищої медичної школи без урахування цих змін [1; 2]. Це стосується насамперед молоді, для якої важливим є питання здобуття освіти. Якісна, конкурентоспроможна освіта дозволить у майбутньому забезпечити достатньо високий рівень матеріального добробуту, престижність і стабільність. Тому система освіти мусить адекватно відповідати на запити суспільства [9].

Стратегічні напрями реорганізації сучасної системи вищої медичної освіти зумовлені процесами внутрішньої розбудови держави й головними тенденціями загальноосвітнього розвитку суспільства. А відтак, вони сприяють приведенню її структури, якості й змісту у відповідність до державних потреб і вимог медичної галузі України, а також до системи міжнародних стандартів [6; 9].

Реформа змісту освітнього процесу в медицині націлена на рішучий поворот від інформаційно-накопичувальної до компетентнісної, особистісно-орієнтованої моделі, що відображає систему професійних знань, умінь, навичок, особистісно-поведінкових якостей, об'єднаних гуманним ставленням до пацієнта. Цей процес вимагає радикального оновлення організаційно-методичних підходів, зокрема пріоритетність надається дослідницьким, проблемно-орієнтованим методам навчання, навчання в реальних і наближених до реальних умовах медичної практики, організації творчої діяльності студентів задля розвитку нестандартного мислення й опанування навичок, розв'язання нестандартних професійних завдань [2; 9].

Завжди є потреба в регулярному підвищенні рівня знань населення країни, що приводить до появи самоосвіти й до організації безперервної освіти [1; 3; 5]. Одним із таких завдань медичної освіти є постійне вдосконалення молодих фахівців, поповнення і розширення їхніх знань і умінь, тобто навчання стає безперервним. Індивідуальний розвиток особистості за таких умов є одним із головних показників прогресу й головною передумовою подальшого розвитку суспільства [1; 9].

Літературні джерела доводять факт мотивації навчальної діяльності як співвідношення внутрішньої активності особистості й цілей, яких вона прагне досягти. Найважливішою складовою навчальної діяльності студента є мотивація, тобто спонукання до певної роботи, що сприяє досягненню поставлених перед ним цілей [3]. Навчальна мотивація ґрунтується на потребі, яка стимулює пізнавальну діяльність і готовність до засвоєння знань. Прагматична мотивація – це мотивація, орієнтована на практичну цінність навчання, а також на досягнення матеріального благополуччя в майбутньому житті людини. Професійна ж мотивація характеризує прагнення молодого спеціаліста досконалим оволодіти майбутньою професією і стати висококласним фахівцем. Отже, успішна реалізація всіх складових навчальної діяльності дозволяє постійно вдосконалювати підготовку кваліфікованих медичних кадрів для потреб охорони здоров'я України [3; 6].

Сучасні дослідники поділяють навчальні мотиви на пізнавальні й соціальні, а мотивацію до навчання визначають як систему природних, соціальних і особистісних чинників. Мотивація ж, своєю чергою, сприяє активному включенню в процес навчання, виконанню вимог викладачів, спонукає до зусиль, необхідних для подолання труднощів і до реалізації власних нахилів, розвитку здібностей, до навчальної взаємодії в процесі навчання [5].

Науковці не піддають сумніву й те, що успішність студентів безпосередньо залежить від ступеня зрілості навчальної мотивації, а не тільки від інтелектуальних здібностей особистості. Між цими двома чинниками існує складна система взаємозв'язків. Іноді буває так, що за певних умов, при великому інтересі особи до лікарської діяльності неодолими знань і здібностей заповнюються сильним бажанням і прагненням досягти професійного успіху за рахунок усвідомлення мотивації під час вибору професії [7].

Навчально-пізнавальна діяльність студентів буде результативнішою, якщо вона стане максимально вмотивованою. Завдання полягає в тому, щоб спираючись на загальний підхід, виявити, якими складними, іноді суперечливими шляхами відбувається становлення професійної мотивації студента. Шляхи становлення й особливості мотивації для кожного студента індивідуальні й неповторні. Відомо різні види мотивації, що впливають на формування майбутнього спеціаліста:

- мотивація досягнення (прагнення успіхів у навчанні й постійне підвищення рівня попередніх власних досягнень);
- мотивація обов'язку (почуття відповідальності за результати власної пізнавальної діяльності);
- мотивація самоствердження (бажання заслужити схвалення викладачів, колег, батьків).

Поєднання виділених вище параметрів мотивів доцільно вивчати й діагностувати в різноманітних ситуаціях реального вибору. Ситуація реального вибору має ту перевагу, що мотиви стають не тільки усвідомленими, а й реально діючими. Важливо, щоб студент розумів, що його безпосередній вибір матиме реальні наслідки, а не залишиться тільки на словах. Саме тоді результатам такого вибору можна довіряти [8].

Професійна спрямованість навчальної діяльності викладача, професіоналізм, його бажання й уміння навчити, застосування ним методів, що належним чином сприяють і стимулюють навчально-пізнавальну діяльність, а також доступність змісту навчального матеріалу дуже важливі для формування мотивації до навчально-пізнавальної діяльності студента. Також із боку викладача в процесі розвитку мотивації функція контролю поступово замінюється різними формами самоконтролю [4; 5].

За для організації самоконтролю викладач має:

- аналізувати діяльність студентів і вносити в неї відповідні поправки;
- визначити місце самоконтролю в навчальному процесі;
- фахово організувати самоконтроль і взаємоконтроль студентів;
- уміти правильно підібрати матеріал для самоконтролю студентів.

Безпосередній контроль і допомога викладача не мають пригнічувати ініціативи студента, а навпаки, сприяти самостійному вирішенню питань організації й планування самоконтролю за навчальною діяльністю, виховувати самостійність як важливу рису характеру. Уважне ставлення до студента як до особистості теж відіграє позитивну роль у подальшому його самовизначенні, додатково мотивуючи до навчання [4; 10].

Отже, дослідження структури мотиваційної сфери й факторів, що сприяють бажанню студента досягати високих результатів у теоретичному навчанні й практичній діяльності, їх самореалізації у професії залишається актуальним питанням сучасної медичної освіти [6; 9].

Підсумовуючи отримані дані, зазначимо, що позитивна мотивація студента до навчання сприяє успішному засвоєнню фахових знань і опануванню практичних навичок і навіть певною мірою компенсує його посередні здібності.

Список використаної літератури

1. Глушко Л.В. Удосконалення якості підготовки лікарів в умовах Болонського процесу / Л.В. Глушко, Н.В. Чаплинський, Н.З. Позур // Медична освіта. – 2011. – №4. – С. 47-48.
2. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 38-39, ст. 380 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Занюк С.С. Психологія мотивації: навчальний посібник / С.С. Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
4. Злишков В. Л. Професійна ідентичність та особистість педагога / В.Л. Злишков; навчальний посібник для студентів ВНЗ, рекомендовано МОН України.– Ніжин, 2014. – 131 с.
5. Конюхова Н.А. Особливості організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів / Конюхова // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 4. – С. 1-10.
6. Котикова О.І. Система управління якістю підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України / О.І. Котикова // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – С. 36-40.
7. Малинаускас Р.К. Мотивація студентів різних періодів навчання / Р.К. Малинаускас // Социологические исследования. – 2005. – № 2. – С. 134-138.
8. Малінка О.О. Психологічні проблеми мотивації навчально-професійної діяльності студентів у сучасних умовах / О.О. Малінка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.psych.kiev.ua.
9. Мороз В.М. Модернізація вищої медичної освіти в контексті Болонської конвенції – ідея, мета та реалії / В.М. Мороз, Ю.Й. Гумінський, Л.В. Фоміна // Медична освіта. – 2012. – №2. – С.42-44.
10. Півторак К.В. Формування особистості та мотивації до навчання у студентів медичного університету / К.В. Півторак, І.В.Феджага // Медична освіта. – 2011. – №4. – С.28-31.

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ТЕРАПІЇ В СИСТЕМІ ДОДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ: ЧОМУ «НЕ СХОДЯТЬСЯ ПАЗЛИ»?

Катеренчук І.П.

Українська медична стоматологічна академія

Автор узагальнив власний 40-річний досвід викладання терапії (внутрішньої медицини) на додипломному етапі навчання; визначив зміни, що відбулися в освітньому процесі, і їхній вплив на якість підготовки лікаря, виокремивши при цьому проблеми вивчення терапії (внутрішньої медицини) на додипломному етапі навчання.

Ключові слова: терапія, додипломний етап навчання, проблеми вивчення.

The author summarizes his own 40-year experience of teaching therapy (internal medicine) at the undergraduate level of training, identifies changes that taken place in the educational process and their impact on the quality of physician training, highlighting the problems of studying therapy (internal medicine) at the pre-diploma stage.

Key words: internal medicine, undergraduate training, problems of studying.

1980 р. (40 років тому). Діагностику й терапію вивчали послідовно на трьох терапевтичних кафедрах – пропедевтики внутрішніх хвороб на 3 курсі (симптоматика й діагностика хвороб внутрішніх органів), факультетської терапії на 4 курсі (класичний перебіг основних хвороб внутрішніх органів) і госпітальної терапії на 5 курсі (особливості індивідуального перебігу, диференційованої діагностики й індивідуалізованої терапії). На 6 курсі студенти-субординатори з терапії понад півроку проводили курацію хворих у ролі помічника лікаря, брали участь у роботі клінічних і клініко-патологоанатомічних конференцій та ін. Завдяки такій послідовній підготовці випускник медичного ЗВО міг наступного дня після завершення навчання і складання державних іспитів самостійно виконувати складові професійної діяльності, тобто працювати лікарем-терапевтом поліклініки чи стаціонару.

Якійсній підготовці студентів, на наш погляд, сприяла низка складових:

1. До проведення занять зі студентами допускали лікарів зі стажем практичної роботи не менше 5 років.
2. Співробітники кафедри й практичні лікарі працювали як єдиний функціонуючий організм. Завідувач кафедри був реальним керівником клініки, мав право розпорядчих функцій, реально впливав на організацію лікувального процесу. Доценти кафедри відповідали за лікувальну роботу в окремих структурних підрозділах клініки.
3. Для вивчення навчальної дисципліни були наявні високоякісні підручники, зазвичай один або два, які виконували не інформативну, а суто навчальну функцію.
4. У процесі навчання студенти реферували наукові монографії й статті, аналізуючи новини разом із викладачем.
5. Для викладачів із науковим ступенем кандидата медичних наук не було необхідності мати сертифікат із вузької спеціальності, вони могли працювати в різних відділеннях, розширюючи свій фаховий кругозір і практичну підготовку.
6. Практичні заняття проводились біля ліжка хворого, хворі позитивно ставилися до роботи студентів і всіляко сприяли навчанню студентів.

2000 рік (20 років потому). Розмови про реформи, хоча ніяких реформ немає. Відбувається перейменування кафедр із терапії в кафедри внутрішньої медицини. З цими змінами порушується логістика викладання